

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שלח

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כג

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים לבריאה
שישים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
מאתיים וחמשים שנה להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ע

לזכות

החתן התי' הרב יצחק והכלה מרת חי' רחל שיחיו קאלאדני
לרגל נישואיהם בשעטומ"צ, ביום ח"י סיון,
הי' תהא שנת עשירות - שנת "פרצת"
"ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות"

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יוסף וזוגתו מרת שפרה שיחיו קאלאדני
הווי"ח ר' שמואל וזוגתו מרת מלכה שיינדל שיחיו סטראל

*

לזכות

החתן התי' הרב מנחם מענדל והכלה מרת חי' מוסיא שיחיו לובין
לרגל נישואיהם בשעטומ"צ, ביום ח"י סיון,
הי' תהא שנת עשירות - שנת "פרצת"
"ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות"

ולזכות הוריהם

הווי"ח דר. ר' אברהם ראובן וזוגתו מרת ליבא חנה שיחיו לובין
הרה"ת ר' יעקב וזוגתו מרת שרה מרים שיחיו לאטאוויטש

*

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

***

לעילוי נשמת

הת' ר' חיים אלי' ב"ר אליעזר ע"ה

מישולבין

נפטר ערב ראש-חודש תמוז ה'תשל"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

הגילוי ד'מקדש אד' כוננו ידוך' במקום זה ('שבע מאות ושבעים') שבו הוא חי ועבד ופעל עבודתו במשך עשר שנים האחרונות שלו, הסך-הכל דכל עבודתו.

ודוקא ע"י סיום העבודה בחצי כדור התחתון – "מעלין" ומגלין את כל הבנין של "מקדש אד' כוננו ידוך" כולל גם הגג של הבנין, אשר "מלך המשיח... עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר עניים הגיע זמן גאולתכם" – כל זה "מתעלה" (נפעל) על-ידי העבודה (הגבהה) של התחתון ביותר.

...כולל ועיקר – בהבאת הגאולה האמיתית והשלימה, אשר כדי שהקב"ה יפעל זאת בשלימות הוא זקוק (כביכול) להשתתפותו של כל יהודי, ודוקא נשמה בגוף, שע"י "מעשינו ועבודתינו" באה הגאולה, ונחוץ כביכול שהיהודי יסכים לזה, ויתירה מזו – שהוא ירצה ויכריז, שלא רק ש"הגיע זמן גאולתכם", אלא ישנה כבר הגאולה בפשטות, כמדובר לעיל שגאולה היא מלשון גילוי – הגילוי ראלופו של עולם ב"גולה" (שנפעל ע"י עבודת היהודי בגלות).

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המתולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגדוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

א. רש"י מבאר כל קושי לפי הפשט

כבר דובר פעמים רבות על כך¹, שרש"י מסביר בפירושו על התורה כל ענין הדורש ביאור לפי פשוטו של מקרא, וכאשר אין לו הסבר לפי הפשט הוא אומר "איני יודע"² וכדומה.

ולכן, כאשר מוצאים בפשט הפסוקים קושי אשר רש"י אינו מפרש אותו, הכרחי לומר, שלפי פשוטו של מקרא אין זה מלכתחילה קושי, משום שלפי הפשט הדברים מובנים מעצמם, או משום שהם כבר מוסברים באמצעות פירוש רש"י מלפני כן.

לפי זה יש להבין בפרשתנו קושי בפשט הפסוקים המזדקר מיד גם לעיניו של בן החמש למקרא, ואשר רש"י אינו מתרצו³.

ב. טענת משה, ואמרו הגויים

לאחר ששבו המרגלים מתור הארץ ואמרו "לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו"⁴ ובני ישראל לא רצו לעלות אל ארץ ישראל, אמר הקדוש ברוך הוא⁵: "אכנו בדבר ואורישנו ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו", ועל כך השיב משה רבינו⁶ לקדוש ברוך הוא, "ושמעו מצרים כי העלית בכחך את העם הזה מקרבו .. והמתה את העם הזה כאיש אחד ואמרו הגויים... מבלתי יכולת ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר".

וכלל אין מובן⁷: כיצד ייתכן שעל הענין "אכנו... ואורישנו..." של כל ישראל – ששים רבוא לבד הנשים והטף, ואנשים מתחת לגיל

עשרים, ומעל גיל ששים⁸ – לא טען משה שום טענה ותביעה חמורה, וכל טענתו היא "ואמרו הגויים .. מבלתי יכולת ה'..."!

כל אחד, ואפילו ילד, מבין, שהכליה של אנשים רבים כל כך תגע אף ללבו של בשר ודם יותר מאשר דבריהם של אחרים כלפיו. ובודאי כאשר מדובר על הקב"ה, ואודות נבראים אשר הוא בראם⁹, ועל-אחת-כמה וכמה לגבי ישראל שהם "בנים למקום"¹⁰, ואשר הוא הוציאם ממצרים ובחר בהם להיות עם סגולה וכו'¹¹. והנה בא משה רבינו, אשר הנהיג את בני ישראל עד כה, ואשר מסר את נפשו עבורם ("מתני נא מספרך אשר כתבת"¹² וביקש מהקב"ה "הרגני נא הרוג... ואל אראה ברעתי"¹³, של ישראל) וכאשר הקדוש ברוך הוא אומר "אכנו בדבר ואורישנו ואעשה אותך לגוי גדול", אין הוא תובע: כיצד ייתכן להשמיד את כלל ישראל, בניו "בכורי ישראל"¹⁴ היה לא תהיה, אלא עיקר טענתו היא: "ואמרו הגויים .. מבלתי יכולת ה'..."!

אמנם הטענה "ואמרו הגויים .. מבלתי יכולת ה' להביא..." היא ענין של חילול שם שמים¹⁵, אך בכל זאת צריך היה משה לבקש ולתבוע אודות הענין של "אכנו בדבר", ורק לאחר מכן להוסיף "ואמרו הגויים .. מבלתי יכולת ה'..."

וההוכחה לכך היא ממה שמוצאים בענין חטא העגל: בראש ובראשונה טען משה¹⁶ "למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה", ורק לאחר מכן

(8 ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 21. וש"נ.
9 שנאמר ע"ז (בראשית ו, 1) "ויתעצב אל לבו",
ג.תאבל על אבדן מעשה ידיו" (פרש"י שם).
10 שמות ד, כב. כג. ראה יד, א.
11 יתרו יט, ה.
12 תשא לב, לב ובפרש"י. וראה בחיי כאן.
13 בהעלותך יא, טו ובפרש"י.
14 שמות ד, כב. וזה נאמר לפני מ"ת, לפני שאמר הקב"ה (יתרו שם) והייתם לי סגולה מכל העמים גו'.
15 ראה פרש"י פרשתנו יד, כא (הובא לקמן בפנים).
רמב"ן שם סוף פסוק יג. בחיי שם. אברבנאל כאן.
16 תשא לב, יא.

(1 ראה לקו"ש ח"י ע' 13 ובהנמטן שם
2 תולדות כה, ה. ובכ"מ (ראה לקו"ש ח"ה ע' 1 הערה ו"ש"ג).
3 אף שכמה מפרשי התורה עמדו ע"ז, כדלקמן.
4 יג, לא.
5 יד, יב.
6 שם, יג ואילך.
7 וראה אברבנאל כאן השאלה ג'. רבינו בחיי כאן יג"ד.

דעם גאַנצן בנין פון „מקדש אד' כוננו ידיך“, ביז אויך דעם גג של הבנין, וואָס „מלך המשיח . . עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם“⁵ – ווערט דאָס אַלץ „אויפגעהויבן“ (אויפגעטאַן) דורך דער עבודה (הגבהה) פון דעם תחתון ביותר.

. . . כולל ועיקר – אין ברענגען די גאולה האמיתית והשלימה, וואָס כדי דער אויבערשטער זאָל דאָס דורכפירן בשלימות דאַרף ער (כביכול) האָבן די השתתפות פון יעדער איד, און דוקא אַלס נשמה בגוף, אַז דורך „מעשינו ועבודתינו“ קומט די גאולה, און מ'דאַרף כביכול אַנקומען אַז דער איד זאָל מסכים זיין, און נאָכמער – ער זאָל וועלן און מכריז זיין, אַז ניט נאָר וואָס „הגיע זמן גאולתכם“, נאָר ס'איז שוין דאָ די גאולה בפשטות, כמדובר לעיל אַז גאולה איז מלשון גילוי – דער גילוי אלופו של עולם אין „גולה“ (וואָס ווערט דורך דער עבודה פון אַ אידן אין גלות).

(משיחת יום ב', כ"ח סיון תנש"א)

(5) ילקוט שמעוני ישעי' רמז תצט.

ויש לומר, שכשם שזהו בנוגע לכללות ענין הגלות וגאולה, כך הוא גם בנוגע להמקום פרטי שנמצאים בו ב"חצי כדור התחתון" – שהיות שזהו ה"מקדש מעט"י¹ המקום ששם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו קבע את מקומו, כהמקור להפצת המעיונות חוצה בכל העולם כולו, הרי דוקא במקום זה וממקום זה נפעלת הגאולה ובנין בית המקדש השלישי, "מקדש אד' כוננו ידיך".²

דאף-על-פי שמקומו בארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, על הר הקודש – אבל מכיון שזה נפעל על-ידי "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות", ובפרט בסיום של זמן הגלות ע"י העבודה ד"פוצו מעינותיך חוצה" – הרי יש כבר במקום זה, ודוקא במקום זה, כל ההכנה כולה לה"מקדש אד' כוננו ידיך".

עד שתיתכף ומיד נמשך במקום זה הגילוי של "מקדש אד' כוננו ידיך" – שהרי זהו מה שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו יכול לתבוע ולהביא בפועל, שלכל ראש בא

הוא הוסיף וטען¹⁷ „למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אותם...“¹⁸.

יותר מכך אין מובן: רואים שדוקא הטענה „ואמרו הגוים...“ הביאה לידי „סלחתי כדברייך“¹⁹ ולביטול הגזירה בפועל, כפי שמבאר רש"י ומדגיש „כדברייך – בשביל מה שאמרת פן יאמרו מבלתי יכולת ה'“. ומפרש²⁰ „שלא יתחלל שמי²¹ במגיפה הזאת לאמר מבלתי יכולת ה'“²² להביאם שלא אמיתם פתאום. כאיש אחד אלא באיחור מ' שנה מעט מעט“.

ואין אנו מוצאים שרש"י מבאר קושי זה!

ג. שחיטה – העלאה

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את לשונו של משה רבינו בסיום דבריו „ואמרו הגוים... וישחטם במדבר“^{22*}, אשר, לכאורה אין זה ביטוי רגיל לגבי אנשים²³, ובמיוחד כאשר משה בעצמו אומר לפני כן „והמתה את העם הזה“²⁴, והקדוש-ברוך-הוא התבטא במילים „אכנו בדבר“²⁵.

ויש לומר שההסבר לכך הוא:

(17) שם, יב.

(18) אלא שבחטא העגל טען משה „למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרוג אותם“, היפך כבוד ישראל, וכאן – „מבלתי יכולת ה' גו“, היפך כבוד ה'. וראה אלשיך כאן פסוק יג. ואכ"מ.

(19) יד, כ.

(20) שם, כא.

(21) וכמפורש ביחזקאל (כ, ט) ואעש למען שמי לבלתי החל לעיני הגוים גו' (וכן שם, יד. כב. ועוד), ושם לו, כא ואילך „ואתמול על שם קדשי גו' לא למענכם אני עושה וגו'“.

(22) אבל להעיר מפרש"י בהעלותך יא, כב. ושם הו"ע דמבלתי יכולת ה' כו' – חלול ה' בנוגע לישראל. וראה מפרשי התורה ורש"י שם.

(22*) יד, טז.

(23) ונמצא רק פ"א בחומש בנוגע ליצחק (וירא כב, יו"ד) ועוד ועיקר – לאחרי שנעשה „(ל)עולה“.

(24) יד, טז.

(25) בראב"ע: „וישחטם במדבר“ הטעם ויהרגם ואמר וישחטם בעבור המדבר כי שם ירעו הצאן. וראה גם אברבנאל כאן. ובאוה"ח: טעם שדבר בלשון זה לרמוז את אשר יגשימו הדברי' באלקי עולם והטעם כי כשתהי' הסיבה כי ח"ו הוגבל בכח הנה הוא בגדר הגשם ח"ו. ובש"ך עה"ת כאן. ואמר וישחטם לפי שממכת הדבר מיד ויחיה בו טפות כמי שנוזק דמו.

במילה זו – „וישחטם“ – מובן מדוע לא טען משה כלפי הקב"ה על דבריו „אכנו בדבר“:

מהותה של השחיטה אצל בעל החיים, כפי שמובן גם לבן החמש, היא הכנת והכשרת בעל החיים להיותו ראוי למאכל אדם²⁶. כלומר, מטרת השחיטה אינה ההריגה והמיתה, אלא להיפך: באמצעותה מגיע בעל החיים למעלה גבוהה יותר. כפי שכבר למדנו לפני כן בענין העקידה²⁷, שהליכתו של אברהם „לשחוט את בנו“ היתה כדי לקיים את ציווי ה' „והעלהו שם לעולה“²⁸ – הפיכתו לקרבן קדוש לה'²⁹. ומעין זה גם בענינו³⁰.

ד. תכלית העונש – לטובת האדם

ההסבר לכך הוא:

ידוע ומובן גם בפשוטו של מקרא בכמה וכמה פסוקים שהקב"ה הוא רחום וחנון, תכלית הטוב והחסד, ושכל הציוויים אשר ציוה הקב"ה לבני האדם בכלל, ובודאי המצוות אשר הוא הורה לישראל עם סגולה, הם לטובתם של המצויים – בהתנהגם בהתאם לציווי ה', הרי גם חיייהם בעולם הזה הם כראוי גם בגשמיות. ולדוגמא, כנאמר³¹ „אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו .. ונתתי גשמיכם בעתם...“, עם כל הברכות שמפרטת התורה.

מכך מובן, כאשר אין מציייתים לציווי הקדוש-ברוך-הוא אשר על כך נענשים כמפורש בתורה, אין הכוונה לעונש עצמו – כדי לנקום ח"ו באדם³² או כדי להענישו סתם – אלא גם זה לטובת האדם³³:

(26) וכנאמר וטבות וטבות טבת והכן (מקץ מג, טז). וראה פרש"י תולדות כו, ג: ושחוט יפה וכו'.

(27) וירא שם.

(28) וירא שם, ב.

(29) ראה פרש"י שם, יד.

(30) אבל בת"א ותיב"ע בורא שם תרגמו „לשחוט“ „למיכס“, כמו שתרגמו וישחט בכ"מ בתורה, משא"כ בפרשתנו „וקטלינו“, כתרגום לשון הריגה בכ"מ. וראה לקמן בפנים.

(31) בחוקותי כו, ג"ד.

(32) להעיר מאברבנאל כאן.

(33) להעיר שמצינו כבר בפשט"מ בפרש"י לפני, כמה עניני עונשים, שסופם לטובה. ולדוגמא: ביוסף, שפרש"י

בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים... – הרי הם יכולים לשוב בתשובה³⁹ ויכופר להם, ובמילא יהיו חייהם בעולם הזה מכאן ולהבא כראוי, ולא חיי צער, משום שיצייתו לציווי ה'.

ואילו כאן⁴⁰, בחטא המרגלים, אמר הקב"ה „עד אנה ינאצוני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי בכל האותות אשר עשיתי בקרבן”, ובכך הוא מדגיש: א) אין זה מעשה חד פעמי, אלא „עד אנה ינאצוני” – זוהי התנהגות קבועה⁴¹, ולא חל בהם שינוי לטובה לאחר כל החטאים הקודמים. ב) אין זו סתם עבירה על ציווי ה', אלא זהו חטא הפוגם ביסוד ובעיקר האמונה, „עד אנה לא יאמינו ביי” – ומוכן, שבמקרה זה אין למשה רבינו אפשרות לבקש את ביטול העונש מצד ישראל עצמם, כי האזהרה, „אכנו בדבר ואורישנו” אינה לשם עונש בלבד, אלא לטובתם, כפי שהוסבר לעיל בהרחבה.

ועל כך אומר משה „וישחטם”, אין זו הריגה ר"ל, אלא כשחיתה, אשר היא לטובת הנשחט – זה „מושך”^{41*} מרשות לרשות ומרומם אותו לחיים נעלים יותר, חיי הנשמה בעולם הבא⁴².

– כיון שהוא לא התנהג בהתאם לציווי ה', אשר רק כך חיי הם חיים הראויים לשמם, הן ברוחניות והן בגשמיות, והוא עבר עבירות, ובמיוחד חמורות – הרי כדי שלא יחיה חיי צער בעולם הזה ויאמר למה לי חיים, ויותר מכך – קצתני בחיי³⁴, לוקח הקדוש-ברוך-הוא ממנו את חיי העולם הזה לטובתו: הדבר מונע ממנו לעבור חיי סבל בעולם הזה.

כפי שרש"י³⁵ כבר פירש לפני כן, ואף בחידוש גדול הרבה יותר: אברהם איבנו צדיק גמור ירא אלקים וכדומה – „מת ה' שנים קודם זמנו”, כדי שלא יחיה חיי צער בעולם הזה עקב התנהגות עשו.

ובמקרה של עבירה, כבעניננו, יש ענין נוסף, שעונש המיתה ר"ל מטהר ומוזכר את האדם^{35*}, כדי שיוכל להגיע לחיים הנעלים של העולם הבא³⁶, וכפי שכן החמש כבר למד על חיי עולם הבא בפירושו רש"י³⁷.

ה. חטא המרגלים – פגם באמונה

לפי זה מובן לגבי חטאם של ישראל כפרשתנו, ומדוע לא הדגיש משה בדבריו את הטענה כנגד עצם הגזירה „אכנו” של ישראל, כפי שהוא עשה בחטא העגל:

כאשר חטאו ישראל בחטא העגל התפלל משה³⁸ לקדוש-ברוך-הוא „למה ה' יחרה אפק

(וישב לו, ב בסופו) „בשלשתן לקח כו”, ובא מזה „למחיל שלחני אלקים לפניכם” (ויגש מה, ה). ובכללות עם ישראל, בנוסף לגלות מצרים כתב רש"י (וישלח לו, ז) שטר חוב של גזירת כי גר יהי זרעך, שפרעון השטר הוא בשביל המתנה שניתנה לו הארץ.

(34) תולדות כו, מו.

(35) לך טו, טו.

(35*) ראה פרש"י בחוקותי כו, מא בסופו.

(36) וע"ד „ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא” (סנהדרין מג, ב). וראה שם סד, סע"ב.

(37) בראשית ב, ד. נח יא, ט. וישב לו, ב. לט, יו"ד. שמיני יא, מד. ואדרבה, מפורש ש„וחי בהם” – „לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה והלא סופו הוא מת” (אחרי ית, ה בפרש"י).

(38) ועד"ז במתאוננים (בהעלותך יא, א"ב) (חטא הב' דבנ"י – ראה רש"י קרח טו, ד) דויתפלל משה אל ה' (ולא ככפרשתנו).

כח.

ויש לומר, אַז כשם ווי דאָס איז בנוגע צו כללות ענין הגלות וגאולה, אַזוי איז דאָס אויך בנוגע צו דעם מקום פרטי וואו מ'געפינט זיך אין „חצי כדור התחתון” – אַז היות אַז דאָס (דער „מקדש מעט”) איז דער אָרט וואו כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו האָט קובע געווען מקומו, אַלס דער מקור אויף הפצת המעינות חוצה בכל העולם כולו, ווערט דוקא אין און פון דעם אָרט אויפגעטאַן די גאולה און בנין בית המקדש השלישי, „מקדש אד' כוננו ידיך”²,

דאע"פ אַז מקומו איז אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר הקודש, על הר הקודש – איז אָבער וויבאַלד אַז דאָס ווערט אויפגעטאַן דורך „מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות”, ובפרט אין סיום פון זמן הגלות דורך דער עבודה פון „יפוצו מעינותיך חוצה” – האָט מען אין דעם אָרט, און דוקא אין דעם אָרט, די גאַנצע צוגעגרייטקייט צום „מקדש אד' כוננו ידיך”,

ביז אַז תיכף ומיד ווערט אין דעם אָרט דער גילוי פון „מקדש אד' כוננו ידיך” – וואָס דאָס קען דאָך כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו מאַנען און אויספירן, אַז צום אַלעם ערשטן ווערט דער גילוי פון „מקדש אד' כוננו ידיך” אין דעם אָרט („זיבו הונדערט און זיבעציק”) וואו ער האָט געלעבט און געטאַן עבודתו במשך עשר שנים האחרונות שלו, דער סך-הכל פון כל עבודתו.

און דוקא דורך דעם סיום העבודה אין חצי כדור התחתון, ביז אין דעם תחתון תחתון ביותר – „הויבט מען אויף” און מ'איז מגלה

(1) יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

(2) בשלח טו, יז.

(3) תניא רפ"ז.

(4) ראה תר"א בראשית ד, א. וראה לקו"ש ח"ח ע' 33.

(39) ראה פרש"י תשא לד, ו ד"ה אך אפים. (40) ולהעיר שבחטא העגל ה' עיקר בקשת משה תיכף (לא שיתכפר להם חטאם ויחיו כו') (ראה אלשיך כאן פסוק יב), כ"א) „למה ה' יחרה אפק בעמך” (ראה פרש"י שבהערה הקודמת) ע"ז שאמר ה' „ויחור אפי בהם ואכלט: א) בלי ב"ד ב) תיכף ומיד ג) וכל עם ישראל (גם אלו שלא חטאו) – ראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 431 ואילך. והוסיף אח"ז (תשא לב, ג) זכות אבות.

(41) משא"כ אמירת ה' אל משה (בשלח טו, כח) עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורתי, שהי' לפני מ"ת.

(41*) וכידוע הרמו במחול אין ושחט אלא ומשך (חולין ל, ב).

(42) וי"ל שעפ"ז מובן מה שרק בישראל מצינו לשון כזה, משא"כ באומות העולם ושאר הנבראים, ש„ויאמר ה' אמחה את האדם” (בראשית ו, ז) „וימחה את כל היקום” (נח ז, כג), וכן בסדרם נאמר ל' השחחה וירא יט, יג. יד. כט. ובכ"מ*) „וראה לקו"ט מטות פו, סע"ב ואילך. שם פז, ד.

(*) משא"כ ב„חסידי אומות העולם” שכ' הרמב"ם ספ"ח מהל' מלכים „ויש לו חלק לעולם הבא.” וכ"מ בפרש"י נח יא, ט לענין דור הפלגה ש„למד שאין להם חלק לעוה"ב.” וכא"ו יש לדייק כן מהמשנה בסנהדרין ר"פ חלק (צ, א): ארבעה הדיוסות בלעם כו'. שם קו, סע"ב דור המבול. דור הפלגה... אנשי סדום כו'. ראה פיה"מ להרמב"ם טנה שם.

הפצת המעיינות דפנימיות התורה (,סתים" שבתורה, שעל ידה נעשית האחדות ד,סתים" דישראל עם ,סתים" דקוב"הי) חוצה, עד לחוצה שאין חוצה הימנו, כפי שנתחדש במיוחד בדורנו זה גם ובמיוחד בחצי כדור התחתון (שבו לא הי' הגילוי דמ"ת²), שבו נקבע מושבו של נשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר, משה שבדורנו, ומשם מופצים המעיינות בכל קצוי תבל ממש, ובמשך יובל שנים³ (,עולם"י), אשר, ע"י ההוספה בהפצת המעיינות חוצה (שכבר היתה באופן ד,די והותר"), ד,ע את אלקי אניך"⁵, ,לדעתך", זוכים" תיכף ומיד ל,אותי הזמן . . (ש)לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם, שנאמר⁶ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

(משיחות ש"פ שלח, מבה"ח תמוז תנשא"א)

- 1) ראה זח"ג עג, א. לקו"ת ויקרא ה, ג. נצבים מו, א. ובכ"מ.
- 2) ראה אג"ק אדמ"ר מוהר"י צ"ב ע' שלא. וש"נ.
- 3) כולל ובמיוחד בענין שהזמן גרמא, יובל שנים לכ"ח (,כח") סיון (שמתברך מיום הש"ק זה) – ראה בארוכה שיחת כ"ח סיון (סה"ש תנשא"א ע' 635 ואילך).
- 4) קידושין טו, א. מכילתא ופרש"י משפטים כא, ו. – ולהעיר גם מלקו"ת פרשתנו מב, ד ואילך.
- 5) דה"א כח, ט. וראה תניא קר"א קנו, ב. ובכ"מ.
- 6) כהבטחת מלך המשיח להבעש"ט – במענה לשאלתו אימת אתי מר – כשיפוצו מעינותיך (דהבעש"ט) חוצה (אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו).
- 7) רמב"ם בסיום וחותם ספרו ,משנה תורה".
- 8) ישע"י יא, ט.

ו. ,אכנו בדבר" יגרום להעדר אמונה אצל הגויים

אלא, טענת משה היתה: כיון שהפגם העיקרי בחטא זה היה העדר האמונה⁴³, אשר ,לא יאמינו בי" למרות ,כל האותות אשר עשיתי בקרבך", ,בשביל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת בידי לקיים הבטחתי"⁴⁴, מה מקום יש לעונש של ,והמתה את העם הזה כאיש אחד", והרי עונש זה יגרום לאותו פגם של העדר האמונה אצל המצריים, אשר ראו כיצד ,העלית"⁴⁵ בכחך את העם הזה מקרבך"⁴⁶, ואצל ,הגויים אשר שמעו שמעך"⁴⁷: ,ואמרו... מבלתי יכולת ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם...", ,שהקב"ה אינו יכול ח"ו לקיים את הבטחתו ושבועתו?

כלומר, כיצד ייתכן ש,אכנו בדבר" בא לתקן ולמנוע את חוסר האמונה וחטאם של ישראל, ויחד עם זאת גורם א) להעדר האמונה אצל האומות, ב) וממילא להעדר הציות וקיום ציווי ה' שהגויים נצטוו עליהם?

ז. גם הגויים יודעים ש,וישחטם" הוא לטובה

אך אפשר לשאול: הביטוי ,וישחטם" אינו מדברי משה עצמו, אלא הוא אומר שאלה הם דברי הגויים, ,ואמרו הגויים .. מבלתי יכולת ה'... וישחטם". והרי לפי הבנתם של הגויים לא היה ,אכנו בדבר" עקב חטאם של ישראל ולטובתם, כשחיסה – ולהכנתם לחיי עולם הבא, אלא ,מבלתי יכולת ה'...!", כלשון רש"י⁴⁸, ,וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך, אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם

43) ראה תניא ספכ"ט (לו, סע"ב).

44) פרש"י עה"פ.

45) יג ובפרש"י.

46) ולהעיר דוה היתה סיבת האותות במצרים. למען שתי אותותי אלה בקרבך ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתו בם וידעתם כי אני ה' (ר"פ בא. וראה וראו ה, ה, ח, יח. ט, יד. טז. ועוד).

47) יד, טז. ומשמע לכאורה דלפרש"י היינו הך. וראה ראב"ע פסוק טו. אברבנאל. כלי יקר. אוה"ח ובכמה מפרשי התורה.

48) יד, יג.

אבל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם". ואם כך, מדוע משתמשים בביטוי ,וישחטם"⁴⁹?

בפשטות יש לומר, שמשה כלל זאת בתוך דבריהם, כדי לרמוז מדוע יש להתחשב בדברי הגויים: כיון ש,אכנו בדבר... היא כ,שחיסה" לטובה (כדי לתקן את הפגם באמונה אצל ישראל), לא ייתכן שמכך תצמח היפך הטובה, היפך האמונה ביכולת ה' – אצל האומות, כדלעיל.

אך אין די בהסבר זה, כי בכל אופן מתאים הרבה יותר שיתבטא בביטוי ,וישחטם" בדבריו של אל הקדוש-ברוך-הוא, ואילו בדברי הגויים מתאים הביטוי ,והרגם במדבר", כדלעיל.

מכך מובן שכוננת משה היתה שגם הגויים יבינו שגזירה זו היא לטובת בני ישראל – ,וישחטם", אך בכל זאת הם יאמרו ,מבלתי יכולת ה'...".

והטעם לכך מודגש בלשון הפסוק ,וישחטם במדבר".

ח. שבועת ה': להכניס את בני ישראל לארץ ישראל

ההסבר לכך הוא: ההרחבה בדברי משה – ,ואמרו אל יושב הארץ הזאת שמעו כי אתה ה' בקרב העם הזה אשר עין בעין נראה... – מביעה, שהגויים מכירים בחיבתו הרבה של הקדוש-ברוך-הוא לעם ישראל, ,ולא הכירו בך שנתקה אהבתך מהם עד הנה"⁵⁰, ומודעים גם לשבועת ה' להכניס את עם ישראל לארץ ישראל, כנאמר בהמשך דבריו של משה.

וביודעים זאת, הם עשויים לחשוב, שאף כאשר ישראל נמצאים במצב הדורש יחס של ,וישחטם", לטובתם, כדלעיל, בכל זאת צריך היה הקב"ה להביאם בראש ובראשונה מיד לארץ ישראל, כפי שהיה אמור להיות מלכתחילה⁵¹, כדי לקיים את שבועתו, ולאחזר

49) ואולי מטעם זה ת"א ותיב"ע ,וקטלינון".

50) יד, יד ובפרש"י.

51) ,מיד עד ג' ימים או נכנסין לארץ כו' אלא שחטאו במתאוננים" (רש"י בעלותך י, כט). וגם לאחר חטא המתאוננים היו צריכים ליכנס לארץ תיכף אחר חזרת המרגלים.

עקיבא, הסובר שאין להם חלק לעולם הבא – „שבקה רבי עקיבא לחסידותיה”⁶⁰ (=עזב את חסידותו).

ג. גם למרגלים יש חלק לעולם הבא

לפי האמור לעיל אודות העונשים שבתורה בכלל ולפי ביאור העונש „וישחטם”, מובן, שלא זו בלבד שלדור המדבר בכלל יש חלק לעולם הבא, אלא שגם למרגלים עצמם, אשר קבלו את עונשם מיד – „וימותו האנשים מוציאי דיבת הארץ רעה במגפה לפני ה'”⁶¹ – יש חלק לעולם הבא.

אמנם, במשנה בבבלי⁶² נאמר „מרגלים אין להם חלק לעולם הבא שנאמר וימותו... וימותו בעולם הזה במגפה לעולם הבא”, אבל⁶³ מדברי הוזהר⁶⁴ מובן, שגם להם יש חלק לעולם הבא⁶⁵.

ולפי זה יש לומר גם על הנאמר ב„בבלי”, שאין זו סתם משנה שהיא לפי כל הדעות, אלא שדברי רבי אליעזר „עליהם הוא אומר”⁶⁶ אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח”, אינם אמורים רק על דור המדבר („לפניו”), אלא גם על המרגלים, שאין להם חלק לעולם הבא („לפני פניו”)⁶⁷.

כך מובן גם מן הפסוק שמצטט רבי אליעזר: „אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח”,

הרי ר"א רבו דר"ע (ראה כתובות פד, ב. אנציק' תלמודית ע' הלכה ע' רפה ושי"ג).

60 וראה עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ב פ"ח הפי' בדעת ר"ע אין להם חלק לעוה"ב, שאין להם צורך בעוה"ב. עיי"ש. ועד"ז במגלה עמוקות עה"ת פרשתנו יד, לה. וראה אה"ת במדבר ע' טו ואילך. נ"ך ע' שכ ואילך. לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 269.

61 פרשתנו יד, לו.

62 סנהדרין קח, א.

63 ולהעיר דבמשנה שבירושלמי שם ליתא. ובכמה דפוטים וכת"י משניות ליתא גם בבבלי. ראה שינויי נוסחאות במשניות שם.

64 ח"ג (רע"מ) רעו, א (אבל ראה זהר שם קנה, א).

65 ראה נצוצי אורות לוח"ג (רע"מ) שם: משמע דלא כש"ס וידן דהא מתני' מלאה בסנה' קח, א. דמרגלים אין להם חלק לעוה"ב. וליכא מאן דפליג. וראה לקמן בפנים.

66 תהלים ג, ה.

67 וראה שינויי נוסחאות במשניות סנהדרין שם.

ישראל יש להם חלק לעולם הבא”⁷⁴, כי הוא „נצר מטעי מעשה ידי להתפאר”⁷⁵. ואז משתדלים לגלות את מציאותו בחיי היום יום שלו, וזה גורם לכך שכל הגויים רואים „כי אתה ה' בקרב העם הזה אשר עין בעין נראה אתה ה'”, „והכל בדרך חבה ולא הכירו בכך שנתקה אהבתך מהם עד הנה”, ובמילא מסייעים כל הגויים לכל יהודי ולכל ישראל בכל הדרוש להם, עד אשר „והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך”⁷⁶, אף בסיום תקופת הגלות, וזה מחיש את ביאת משיח צדקנו,

אשר יתקן „את”⁷⁷ העולם כולו לעבוד את ה' ביחד שנאמר⁷⁸ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו⁷⁹ שכם אחד.”

(משיחת ש"פ שלח תש"מ,
מוצש"ק חו"ב תשל"ט)

74 סנהדרין ר"פ חלק.

75 ישע"י ס, כא.

76 ישע"י מט, כג.

77 רמב"ם הלכות מלכים ספ"א.

78 צפנ"ג, ט.

79 כן הוא בדפוסי הרמב"ם שראיתי, בב"ר ס"פ וישב, ח"א ס"פ נח. ובכ"מ. אבל בצפנ"ג (ג, ט) – ובתרגום שם: בלא וא"ו, לעבדו. ולכאורה גם נפק"מ בתוכן. וראה אה"ת עה"פ וש"ג. ואואפ"ל ששינוי ל' הכתוב (כיון ששינוי קטן הוא) כדי להסביר הכוונה, וכמו שמצינו עד"ז גם בפרש"י עה"ת וכו'. – ויתרה מזו מצינו: עליו הכתוב אומר כו' ומי כתיב כו' אין כתיב כה"ג כו' (ב"ק פא, סע"ב). ועפ"ז יתורץ שינוי ל' הכתוב בכ"מ ברמב"ם ועוד. ועפ"ז יל"פ ג"כ כו"כ שינוים כאלו בירוש', מתחיל בתחלתו: הלילה למשמר והיום למלאכה – ובקרא (נחמ"ד, ד, טז וכן הוא גם בבבלי כאן): „משמר”, „מלאכה”. ואולי לא בכולם אפשר לומר כן – ויודעים שות"ה הגאונים בזה – ליק, תרכ"ו – הובאו במבוא לש"ס ירוש' הנדפסים לאחרונה. וראה יד מלאכי כללי החי"ת ס"י רפג ע"ד שינוי נוסחאות בפוסקים, וקרוב לסופו שדרך הפוסקים לשמור הענינים לא המלות „ומי לנו גדול ממשלה הלא הוא הרמב"ם כו' ואפ"ה מצאתי אליו בפ"י מהל' מת"ע ה"ג שכ' כו' אע"פ שאין פסוק זה בכל המקרא.. שנקט משמעות איהו פסוק אחר” ואכ"מ.

יא. יש לראות את המהות האמיתית של היהודי

מכל האמור לעיל נלמדת ההוראה שעל כל יהודי, בכל מצב שהוא שרוי בו, ואפילו כאשר נדמה שהוא כמרגלים ר"ל, צריך להביט ולראות שבמהותו האמיתית הוא אחד מ"כל

68 סנהדרין קי, ב.

69 משפטים כד, ה.

70 שם, ח.

71 וראה פדר"א ספמ"א. עש"מ שם.

72 לקו"ת נצבים מד, ב. וראה תו"א ס"פ לך. ובכ"מ.

73 וראה לקוטי לוי"צ אגרות יקודש ע' שנה ואילך,

דכולל ביחד המרגלים במדרי' דור המדבר.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד